

Dušica Karić

Fakultet za trgovinu i bankarstvo Alfa univerziteta

Evropske ekonomske integracije, inicijative i procesi

Apstrakt

Proces integracije možemo reći, obuhvatio je praktično sve zemlje sveta. Brz ekonomski i tehnološki razvoj sam po sebi, zahteva sve veći ekonomski prostor i sve veće tržište, koje prevazilazi nacionalne granice i nameće različite oblike povezivanja i integracije. U ovom radu pokušaćemo da objasnimo, pre svega sa teorijskog stanovišta, šta predstavljaju evropske ekonomske integracije, koje su prednosti formiranja ekonomskih integracija i koje su najznačajnije integracije u svetu, kao i procesi koji prate njihovo stvaranje. Evropska unija predstavlja najrazvijeniji oblik ekonomske integracije i bila je svojevrsan uzor za mnoge ekonomske integracije koje su se kasnije stvorile u drugim delovima sveta.

Ključne reči: evropske integracije, ekonomski razvoj, EU, jedinstveno tržište, procesi integrisanja

1. Uvod

Ekonomska integracija predstavlja povezivanje zemalja u jednu celinu, prvenstveno s ciljem ukidanja ograničenja u međunarodnoj razmeni dobara i usluga. Postoje različite vrste ciljeva koje proističu iz integracije, te svaki od tih ciljeva, ili samo jedan, utiče na prihvatanje te integracije. Oblici integracije se pružaju od zone slobodne trgovine do potpune integracije. Lako je zaključiti da je

područje slobodne trgovine najlabaviji oblik međunarodne integracije, a potpuna integracije najčvršći oblik. Primer potpune integracije predstavlja Evropska unija. Evropska unija prešla je značajan put integracije od ukidanja međusobnih carina i uvođenja zajedničke carinske tarife prema trećim zemljama, slobode u kretanju tehnologije, radne snage i kapitala, uvođenja monetarne saradnje, pa do kompleksne ekonomske, monetarne i političke integracije, uključujući i socijalnu politiku, unutrašnju bezbednost i spoljnu politiku. Jačanjem Evropske unije na prostoru Evrope sve je manji uticaj ostalih integracije u Evropi. Neke su skoro pred nestajanjem dok su neke potpuno i nestale. Poučeni iskustvom Evropske unije u svetu je sve više integracija koje imaju za cilj da što više osnažuju određene regione sveta. Globalizacijom i svetskim privrednim integracijama multinacionalne kompanije postale su najmoćnije ekonomske integracije, a ujedno i središnji činioci međunarodnog poslovanja i temeljni nosioci svetske privrede.

2. Pojam i oblici ekonomskih integracija

Integracija je oblik povezivanja privrednih subjekata u privredi radi ostvarivanja većeg jedinstva. U užem smislu integracija se svodi na spajanje ili pripajanje privrednih subjekata, a u širem smislu ona obuhvata sve oblike privrednog povezivanja počev od poslovne saradnje privrednih subjekata putem udruživanja i njihovog spajanja. Podaci STO iz 1947. godine ukazuju da je u svetu postojalo 98 regionalnih integracija (Đurić, Prekrajac, Bujanja 2000:141).

Privredni subjekti ostvaruju integraciju putem stvaranja raznih oblika udruženja ili zajednica kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom nivou stvaranjem novog privrednog subjekta, koji obavlja zajedničke poslove za račun svojih članova. On poseduje ekonomsku i pravnu samostalnost. Prema rečima Gotfrida Haberlira „dvadeseti vek je vek integracija“ (Hablerer 1980:1-22)

Oblici regionalnih integracija mogu se podeliti na:

- funkcionalne integracije i
- institucionalne integracije.

Funkcionalne integracije ostvaruju multinacionalne kompanije koje obuhvataju međunarodnu trgovinu uključujući i određeni transfer tehnologije i usluga. One predstavljaju one privredne subjekte koji posluju na principu ulaganja kapitala iz više zemalja i imaju veoma razvijenu mrežu sopstvenih filijala koje su locirane širom sveta, preko

kojih kontrolišu kako proizvodnju, tako i distribuciju svojih proizvoda i usluga.

Prema kriterijumu imovine, dohotka, profita i zaposlenosti multinacionalne kompanije se dele na: male, srednje i velike. Kriterijum podele je obim godišnje prodaje: do 5 miliona dolara su male, od 5 do 50 su srednje, a preko toga velike.

Kada se govori o integracijama, onda se misli na savremene procese međunarodnog povezivanja i organizovanja putem brojnih ekonomskih grupacija u raznim delovima sveta. Međunarodne ekonomske integracije su organizovani sistemi ekonomsko-političke saradnje i povezivanja određenog broja zemalja na osnovama razvoja svestranih ugovorom utvrđenih veza, racionalne podele rada i efikasnog korišćenje raspoloživih resursa u cilju povećanja ekonomski konkurentne sposobnosti privrednih subjekata država članica na svetskom tržištu.

Međunarodne ekonomske integracije su procesi i pojave koje su nastale tokom ekonomskog razvoja i logikom ekonomskog i naučno-tehnološkog razvoja, a naročito posle Drugog svetskog rata. Tokom vremena razvile su se različite organizacije međunarodnih veza i odnosa između pojedinih zemalja, grupe zemalja i regiona. Među različitim oblicima međunarodnog povezivanja ističu se:

- zaključivanje bilateralnih i multilateralnih sporazuma između država o preferencijalnoj saradnji,
- zaključivanje sporazuma o utvrđivanju zone slobodne trgovine,
- stvaranje carinskog saveza,
- stvaranje zajedničkog tržišta,
- stvaranje ekonomskog (valutnog) saveza
- organizovanje ekonomske unije.

Najniži oblik ekonomske regionalne saradnje je bilateralni ili multilateralni sporazum o odobravanju specijalnih povlastica koje su niže od onih koje se uobičajeno primenjuju u prometu sa trećim državama.

Naredni oblik ekonomske regionalne saradnje je formiranje zone slobodne trgovine, a njene ključne odrednice su:

- zemlje članice zadržavaju pravo da odrede visinu carinske stope za uvoz proizvoda i usluga iz trećih zemalja,
- područje carinske zone zadržava pravo primene principa o poreklu robe, radi obezbeđenja razmene proizvoda i

usluga (iz zemalja zone slobodne trgovine) koji su poreklom iz zemalja zone slobodne trgovine, ili su uglavnom proizvedene u okviru zone.

Sledeći oblik ekonomske regionalne integracije je carinska unija koja uporedo sa postojanjem „zone slobodne trgovine“ utvrđuje jedinstvene carinske tarife i jedinstvenu spoljno-trgovinsku politiku u odnosu na treće zemlje.

Odrednice carinske unije su:

- eliminisanje carina na uvoz proizvoda i usluga iz zemalja članica,
- raspodela carinskih prihoda po formuli koja se utvrđuje ugovorom

Carinska unija može biti: potpuna i nepotpuna.

Potpunu carinsku uniju karakteriše primena carinske politike prema trećim zemljama i eliminisanje carine u međusobnom prometu zemalja članica, a kod nepotpune carinske unije prisutno je zadržavanje sniženih carina u prometu proizvoda i usluga među zemljama članicama.

Zajedničko tržište je razvijeniji oblik ekonomske integracije koji pored slobodne međunarodne trgovine i jedinstvene spoljno-trgovinske politike, obezbeđuje i slobodno kretanje kapitala i radne snage kao i usaglašavanje ekonomske politike između zemalja članica.

Ekonomski (i valutni) savez je svestrano međudržavno povezivanje koji pored slobodne međunarodne trgovine i jedinstvene spoljno - trgovinske politike, obezbeđuje i slobodno kretanje kapitala i radne snage kao i usaglašavanje ekonomske politike između zemalja članica, sadrži i sprovođenje opšte ekonomske i finansijsko-valutne politike. Regionalne unije su najviši oblik integracije koji pored pomenutih oblika integracije predviđa i sprovođenje jedinstvene spoljne politike.

Različiti oblici međunarodnih ekonomskih organizacija pružaju mnoge pogodnosti zemljama članicama. Pre svega, obezbeđuje se znatno veće i slobodnije tržište, efikasnije korišćenje raspoloživih prirodnih resursa, kapitala, radne snage i raspoloživih kapaciteta. U okviru date integracije pružaju se znatno veće šanse i povlašćen položaj svim poslovnim učesnicima u odnosu na treće zemlje. Time se zaoštava konkurencija unutar grupacije i jača konkurentna sposobnost pojedinih privrednih subjekata i država na međunarodnom planu.

Povezivanjem zemalja putem različitih oblika integracije stvaraju se mogućnosti ne samo za brže i lakše rešavanje ekonomsko-socijalnih problema, nego i problema inflacije i nezaposlenosti.

Nastanak, razvoj i produbljivanje regionalnih ekonomskih integracija je logičan proizvod niza objektivnih okolnosti (i ekonomskih zakonitosti), a posebno sve većeg ekonomsko-tehnološkog progressa, koji su zahtevali i nametali proširivanje međunarodne podele rada i globalizaciju međunarodnih odnosa. Svaki oblik međunarodnih regionalnih integracija ima svoj „mehanizam integracije“, odnosno ekonomske, društvene, pravno-političke metode pomoću kojih se ostvaruje proces povezivanja. One imaju i svoju ekonomsku i pravno-političku nadgradnju, svoje organe, institute i specijalizovane institucije.

3. EU - najrazvijeniji oblik ekonomske integracije

Evropska unija predstavlja najrazvijeniji oblik međunarodne ekonomsko-političke integracije u svetu. Brojni ekonomski i politički razlozi su usloveli formiranje EU, koja je od osnivačkih šest zemalja danas narasla na 27 zemalja. EU je prepoznala priliku za stabilizaciju evropskog kontinenta, što nudi novo proširenje potencijalnim članicama.

Proces evropske integracije u Evropi otpočeo je 1952. godine kada je u Parizu potpisan prvi integracioni ugovor o osnivanju evropske zajednice za uglj i čelik. Ugovor su potpisale: SR Nemačka, Holandija, Luksemburg, Italija i Francuska. Velika Britanija, Danska i Irska pristupile su ugovoru 1. Januara 1971. godine.

Osnivači Zajednice za uglj i čelik, Ugovorom iz Rima 1968. godine, osnovali su još dve zajednice: Evropsku ekonomsku zajednicu i Evropsku zajednicu za atomsku energiju.

Evropske zajednice prerasle su u Evropsku Uniju maja 1993. godine, kada je stupio na snagu Ugovor iz Mاستrihta. Ugovorom iz Mاستrihta EU se sastoji od tri stuba koji se razlikuju po obliku saradnje.

Prvi stub čine članice Evropske zajednice koje zadržavaju svoju pravnu samostalnost i koje imaju nadnacionalni karakter, kako po pitanjima odlučivanja o zajedničkim politikama, tako i po pitanjima odnosa prava nastalog na evropskom nivou interesnim pravnim procesima zemalja članica. Drugi stub čini saradnja država u spoljašnjoj i bezbednosnoj politici. Treći stub čini saradnja policije i pravosudnih

organa. Trojaka struktura se zadržala do danas i pored ranijih izmena ugovora iz Mاستrihta. Ugovorom iz Amsterdama 1999. godine i Ugovorom iz Nice 2003. godine.

Integraciju je započelo šest evropskih država: Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg i Nemačka koje su osnovale Evropsku zajednicu za uglj i čelik, Evropsku zajednicu za atomsku energiju, kao što je već istaknuto 1973. godine. Osnivačima triju zajednica pridružili su se: Danska, Irska i Velika Britanija. Grčka postaje članica 1983. godine, a Portugalija i Španija 1986. godine. U 1995. godine pridružuju su se: Austrija, Finska i Švedska.

Najveće proširenje EU ostvareno je 2004. godine kada su članovi EU postale: Kipar, Češka, Estonija, Letonija, Litvanija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija. Širenje EU nastavljeno je 2007. godine kada su članovi EU postali: Bugarska i Rumunija tako da danas EU ima 27 članica. Tokom 2012. Hrvatska će postati član EU.

Priloženi tabelarni pregled ukazuje da se zajedničko tržište EU proteže na 4.708.225 km² na kome se nalazi 494.406 potencijalnih potrošača. U okviru EU prisutna je monetarna unija. Za države EU osim Velike Britanije, Danske i Švedske od 01. 01. 2002. godine uvedene su kovanice i novčanice evra koje danas koristi preko 300 miliona građana.

Tabela br.1. EVROPSKA UNIJA

Redni br.	Zemlja	Površina km²	Stanovništvo u hiljadama
1	Austrija	83.871	8.315
2	Belgija	30.528	10.623
3	Bugarska	110.679	7.660
4	Velika Britanija	242.980	60.475
5	Grčka	131.957	11.193
6	Danska	43.094	5.457
7	Estonija	45.227	1.342

8	Italija	301.336	59.375
9	Irska	70.273	4.339
10	Kipar	9.251	784
11	Litvanija	54.589	2.276
12	Letonija	65.300	3.376
13	Luksemburg	2.586	480
14	Mađarska	93.028	10.056
15	Malta	316	409
16	Nemačka	357.114	82.263
17	Portugalija	92.040	10.608
18	Poljska	312.685	38.116
19	Rumunija	238.391	21.538
20	Slovačka	49.035	5.398
21	Slovenija	20.273	2.019
22	Francuska	551.500	61.707
23	Finska	338.419	5.289
24	Češka	78.867	10.334
25	Holandija	37.354	16.382
26	Švedska	441.370	9.148
27	Španija	503.992	44.874
	UKUPNO :	4.308.225	494.406

4. Faze u razvoju Evropske Unije i proširenje

Evropska unija politički, pravno i institucionalno predstavlja „zajednicu demokratskih evropskih zemalja opredeljenih da zajedno rade na očuvanju mira i ostvarenju napretka“. Istorijski koreni EU datiraju još od Drugog svetskog rata. Ideja o Evropskoj integraciji se rodila u želji da se zauvek spreče ubijanja i razaranja kakva su se u tom ratu desila. (Dašić, Karić 2009:257).

U stručnoj literaturi prevladavaju stanovišta koja ukazuju na nekoliko, najviše šest perioda - faza u razvoju Evropske unije. To su sledeće faze: (Stepanović, Despotović 2002:17)

1. Faza inkubacije,
2. Faza formiranja,
3. Faza konsolidacije,
4. Faza ekspanzije,
5. Faza širenja i daljeg otvaranja i
6. Faza stabilizacije.

1. **Faza inkubacije** Evropske unije počinje odmah posle Drugog svetskog rata 1945. godine, i traje do 1950. godine. Ovaj period u razvoju Evropske unije odvija se dobrim delom u okolnostima tzv. "hladno-ratovske politike", koju karakteriše velika politička i vojna napetost između Istoka i Zapada, odnosno između SAD-a i Zapadne Evrope, na jednoj strani, i SSSR-a i članica socijalističkog bloka, na suprotnoj strani. Upravo je zbog toga, prvenstveno radi nacionalne i državne bezbednosti, jedan broj zemalja Zapadne Evrope nastojao da definiše i odredi osnovne zone zajedničkog interesa i čvršćeg međudržavnog povezivanja. Iz toga proizilazi njihova rešenost da svaki – eventualni socijalni, ekonomski ili oružani potres u Evropi dočekaju spremnije i organizovanije nego što je to bilo ranije. U ovoj fazi je dogovoreno da se formira asocijacija evropskih država, i da se ona nazove Evropska zajednica.
2. **Faza formiranja traje** od 1950. do 1957. godine. Ova druga faza označava praktično, institucionalno i formalno utemeljenje – početak i najavu jednog kompleksnijeg funkcionisanja Evropske

zajednice. Njoj tada pristupa prvih šest zemalja članica – osnivača. Te članice osnivači su: Francuska, Nemačka, Italija, Belgija, Holandija i Luksemburg. U tom periodu se u okviru EZ formiraju sledeće asocijacije: Zajednička evropska odbrana (koja kasnije završava u NATO varijanti), Evropska politička zajednica i Evropska zajednica za uglj i čelik. U ovom razdoblju formiraju se osnovne projekcije buduće zajedničke vojne, političke i ekonomske saradnje zemalja Evropske zajednice, njenog institucionalizovanja i daljeg širenja. Razgranavanje, širenje i intenziviranje mnogobrojnih ekonomskih, političkih i kulturnih procesa između država EZ ukazuju na potrebu za čvrstim, trajnim, odgovarajućim pravnim i institucionalnim rešenjima kojima se tekući problemi i teškoće mogu "u hodu" efikasno otklanjati.

3. **Faza konsolidacije** traje od 1958. do 1969. godine. Stabilizuju se međudržavni oblici saradnje zemalja članica i širi se broj zajedničkih asocijacija, pretežno privredno-ekonomskog i trgovinskog karaktera. U tom periodu formirano je, pored nekih manje važnih udruženja i organizacija, i Evropsko udruženje za slobodnu trgovinu - EFTA, kao i OECD, kojoj se pridružuju SAD i Kanada.
4. **Faza ekspanzije** odnosno proširivanja i uhadavanja postojećih oblika saradnje započinje 1969. i traje do 1985. godine. U ovom periodu uočavaju se i određeni znaci "zamora" ili izvesne stagnacije u nekim oblicima i područjima funkcionisanja Evropske zajednice. U tom period, Zajednici pristupaju Velika Britanija, Danska, Irska i Grčka. Stagnacija je primetna u onim područjima gde je Evropska zajednica okrenuta prvenstveno problematici intenziviranja rada i ostvarivanja većih kapaciteta svojih institucija.
5. **Faza širenja i daljeg otvaranja** počinje 1986. godine i traje do 1990. godine.
6. **Faza stabilizacije** – savremena faza teče od 1990. godine. Ulaskom Austrije, Švedske i Finske zajednica evropskih država broji ukupno petnaest članova. Od 1. novembra 1993. godine, stupanjem na snagu Ugovora iz Mاستrihta (Usaglašen 1991.

godine trebalo je da stupi na snagu 1. januara 1993. godine, ali je usled odbijanja Danske da ga prihvati na referendumu 1992. godine, na snagu stupio tek 1. novembra 1993. godine posle dodatnih pregovora sa Danskom kojima je ova zemlja dobila niz pogodnosti. Posle tih koncesija Danska je održala novi referendum i tada je 58% glasača podržalo ratifikaciju Ugovora iz Maastrichta), Evropska zajednica postoji pod nazivom Evropska unija. Proširenje Evropske unije od 1. 5. 2004. godine četvrto je po redu od osnivanja Evropske ekonomske zajednice, i ujedno i najbrojnije, jer je pristupilo 10 zemalja. To su: Češka, Slovačka, Poljska, Estonija, Letonija, Litvanija, Mađarska, Slovenija, Malta, Kipar. Prvog januara 2007. godine Uniji pristupaju i Bugarska i Rumunija i ona sada broji ukupno 27 zemalja članica. Evropska unija u okviru svoje politike prijema, odnosno daljeg širenja i uvećavanja članstva ima u vidu i zemlje regiona zapadnog Balkana.

Da bi se ocenile ekonomske posledice proširenja Evropske unije na istok, važna su sledeća područja: (Kovačević 2004:5).

- **Carinska unija** - Pridružene zemlje su postale članice carinske unije EU. Ukinute su sve carine između starih i novih članica. Međutim, one su bile ukinute u različitim sporazumima pre pristupanja, izuzev za poljoprivredne i ostale osetljive proizvode. Osim toga, spoljna tarifa EU sada se primenjuje na uvoz novih članica iz trećih zemalja, a nove članice su prenele svoje nadležnosti prema trećim zemljama na EU.
- **Unutrašnje tržište** - Unutrašnje tržište je prošireno na nove članice. To znači da će četiri tzv. principa slobode delovati na tržištu proširene EU, odnosno da će postojati sloboda kretanja ljudi, robe, usluga i kapitala. Pravila unutrašnjeg tržišta treba da otklone prepreke slobodnoj trgovini i međugraničnom kretanju kapitala i radne snage, tako da će građani biti u mogućnosti da se nasele u bilo koju zemlju uvećane EU. Međutim, tokom nekoliko narednih godina postojaće značajni izuzeci. Ukoliko nove članice ne mogu da garantuju zaštitu novih granica EU sa trećim zemljama saglasno Šengenskom standardu, uslediće kontrola lica prilikom prelaska granice između

starih i novih članica. Pored toga, stare članice mogu da spreče useljavanje iz novih članica u narednih nekoliko godina, tako da će sve zemlje izuzev Irske i Velike Britanije, koristiti ovu mogućnost. Na drugoj strani, kupovina poljoprivrednog zemljišta i šuma u nekim od novih članica, od strane stanovnika drugih zemalja, biće ograničena jedno vreme.

- **Acquis communautaire** (Skup pravnih normi i opšte prihvaćenih principa koji regulišu odnose u zajednici) se mora u potpunosti primeniti – uz manje izuzetke tokom ograničenog perioda – u novim članicama. Cilj ovih regulativa je da se obezbede jednaki ekonomski uslovi za sve ekonomske subjekte u celoj EU u pogledu društvenih okolnosti, zatim jednako okruženje, kao i bezbednost i zdravstvena zaštita.
- **Budžet EU** - Nove članice su uključene u budžetski sistem EU. Na jednoj strani, svaka od njih će morati da uplaćuje u budžet određen iznos sredstava. Na drugoj strani, one će primati finansijska sredstva iz zajedničkog budžeta. Međutim, pošto su siromašne i pošto je poljoprivreda za njih značajnija nego u starim članicama, pridružene zemlje će povući značajan iznos sredstava iz budžeta EU. Kao rezultat, nove članice će biti neto korisnici, a proširenje će dovesti do stvaranja direktnih budžetskih troškova za stare članice.
- **Odlučivanje** - Nove članice su uključene u institucije koje su značajne za odlučivanje unutar EU, odnosno u Evropski savet i Evropski parlament. Broj mesta u Evropskom parlamentu i glasova u Evropskom savetu za svaku zemlju, kao i procedura glasanja prilikom donošenja odluka pomoću kvalifikovane većine, leži u osnovi Sporazuma iz Nice, iz decembra 2000. godine.
- **Evropska monetarna unija (EMU)** - Proširenje EU od 01. maja 2004. godine, ne znači direktno uključivanje novih zemalja u EMU. Pridružene zemlje moraju proći kroz različite faze, isto kao što su i sadašnje članice Evro zone morale da prođu. Na kraju ovog procesa, zemlje će biti ocenjene u svetlu kriterijuma konvergencije po Ugovoru iz Mاستrihta.

Zemlje zapadnog Balkana traže načina da se u što skorijoj budućnosti priključe zemljama udruženim u Evropskoj uniji. One postepeno prilagođavaju svoje zakonodavstvo i politike pravnoj tekovini Evropske unije u oblasti unutrašnjeg tržišta, slobode i bezbednosti, sektorskih politika u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i prioritetima koji proizilaze iz evropskog partnerstva.

Zaključak

Evropska unija je najveći trgovinski faktor u svetu. Od svog osnivanja, ona se opredelila za uklanjanje trgovinskih barijera između svojih članica, a sve radi ekonomskog prosperiteta i individualne dobrobiti i sve te principe je zastupala i na svetskoj pozornici. Multilateralni trgovinski sistem je progresivno liberalizovan kroz niz međunarodnih pregovora obavljenih u proteklih nekoliko decenija. EU je jedan od najvećih zagovornika nastavka ovog trenda. Slobodna trgovina može da znači veće mogućnosti za poslovanje, efikasniju raspodelu sredstava i veće bogatstvo. Dalje smanjenje carina omogućiće preduzećima da bolje iskoriste izvozne potencijale, jer će tokovi trgovine sve više podsticati kvalitet, cene i usluge, a sve manje ometati veštačke barijere.

Aktivnosti Evropske unije pokrivaju sve oblasti javne politike, od zdravstva i ekonomske politike, pa do spoljnih poslova i odbrane. Ključna aktivnost Evropske unije jeste uspostavljanje i upravljanje jedinstvenim tržištem koje se sastoji od carinske unije, jedinstvene valute, zajedničke poljoprivredne politike i zajedničke politike ribarstva. Najvažnije institucije Evropske unije su Savet Evropske unije, Evropska komisija, Evropski parlament i Evropski sud pravde.

Članice Evropske unije su na nju prenele znatan deo svog suvereniteta. Međutim, u pravnom smislu, države članice ostaju „gospodari sporazuma“, a to znači da Evropska unija nema moć da prenese dodatne nadležnosti sa država članica na sebe, bez njihovog pristanka kroz dalje zaključivanje međunarodnih sporazuma. Ova jedinstvena struktura znači da je Evropsku uniju najbolje posmatrati kao svojevrsan entitet. Može se zaključiti da sadašnji i budući status Evropske unije, ostaje predmet političkih kontroverzi, sa znatno različitim viđenjima unutar samih zemalja članica, kao i između njih.

Literatura

1. Antevski, M. (2008) *Regionalna ekonomska integracija u Evropi*, Beograd: Jovan Antić.
2. Berend, I.T. (2009) "Ekonomika istorija Evrope u XX veku", Beograd: Arhipelag
3. Baldwin, Richard (2008) "Multilateralising regionalism: The WTO's next challenge".
4. Baldwin, R., Wyplosz C. (2004) "The Economics of European integration", New York: The McGraw-Hill.
5. Dašić, D., Karić, D. (2009) *Međunarodna ekonomija sa osnovama diplomatije*, Beograd: Delta press.
6. Đurić D., Prekrajac, Z. i Vidas Bujanja M. (2000) *Međunarodna ekonomija*, Beograd: Institut ekonomskih nauka.
7. Hablerer, J. (1980) *Integration and the Growth in the World Economy in Historical Perspective*. American Review. Vol. 54. pg. 1-22.
8. Kovačević, R. (2004) „Posledice proširenja Evropske unije“, *Tržište, novac, kapital*, br. 4, Beograd: Privredna komora Srbije.
9. Prokopijević, Miroslav (2007) *Evropska Monetarna Unija*, Beograd: Građevinska knjiga d.o.o.
10. Richard Baldwin, Charles Wyplosz (2009) *Ekonomija evropskih integracija*, Beograd: Data status.
11. Stepanov R., Despotović Lj. (2002) *Evropska unija-nastanak, institucije, pravo, NATO*, Novi Sad: Stilos.

Dušica Karić

European Economic Integrations, Initiatives and Processes

Abstract

It can be said that the integration process included practically all the countries of the world. The rapid economic and technological development in itself, requires a growing economic area and growing market, which transcends national boundaries, and imposes various forms of connectivity and integration. In this paper we tried to explain, especially from a theoretical standpoint, what the European economic integrations are, the benefits of economic integrations and the formation of the most significant integration in the world, as well as the processes that accompany their creation. The European Union is the highest form of an economic integration, and it was a kind of a role model for many of the economic integrations that were later created in other parts of the world.

Key words: European integration, economic development, the EU single market, the processes of integration